

วิวัฒนาการศิลปกรรมบำบัดในประเทศไทย

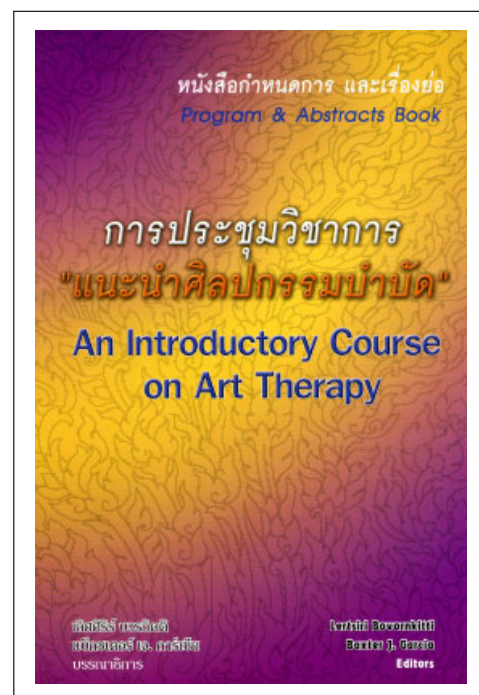
เลิศศิริ บวรกิตติ

เท่าที่ปรากฏจากหลักฐานสิ่งพิมพ์ ในประเทศไทยมีผู้สนใจเกี่ยวกับ **ศิลปกรรมบำบัด (art therapy)**^๑ มาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๒๙. แต่มหาวิทยาลัยบูรพาโดยเฉพาะคณะศิลปกรรมศาสตร์น่าจะได้รับการเกียรติเป็นผู้สรรค์สร้างศาสตร์นี้อย่างจริงจังในประเทศไทย ดังรายละเอียดที่บันทึกอยู่ในบทความ **กำเนิดศิลปกรรมบำบัดที่ม.บูรพา**^{๒,๓} ที่บันทึกลำดับเหตุการณ์ต่าง ๆ จนเกิดการปฏิสนธิ** ศิลปกรรมบำบัดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในประเทศไทย. การประชุมวิชาการ “แนะนำศิลปกรรมบำบัด” ในเดือนมีนาคม พ.ศ. ๒๕๔๙ เป็นประวัติศาสตร์สำคัญของการกำเนิดศิลปกรรมบำบัดในประเทศไทย. การประชุมในครั้งนั้นนอกจากได้รับพระกรุณาธิคุณจากทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงเปิดการประชุมเป็นทางการ ในวันที่ ๑๗ มีนาคม ๒๕๔๙ แล้ว การที่มีนักวิชาการระดับประเทศทั้งในประเทศและจากต่างประเทศอย่างหลากหลาย ได้ทำให้การประชุมครั้งนั้นได้เป็นที่ยอมรับเป็นการประชุมระดับชาติและกึ่งนานาชาติ ที่เกี่ยวกับศิลปกรรมบำบัดเป็นครั้งแรกในประเทศไทย. รายละเอียดของการประชุมปรากฏอยู่ในหนังสือกำหนดการ และเรื่องย่อ “การประชุมวิชาการ แนะนำศิลปกรรมบำบัด”^๔ (รูปที่ ๑).

หลังจากการประชุมศิลปกรรมบำบัดครั้งแรกนั้น ก็มีปรากฏการณ์ธรรมชาติเกิดขึ้นในวงการวิชาการของไทย คือความกระตือรือร้นในงานกิจกรรมบำบัดของกลุ่มทำงานได้

คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา บางแสน จังหวัดชลบุรี

**ปฏิสนธิ ก. ถือกำเนิด. ใน: พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๕๔๒. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชันส์, ๒๕๔๖. หน้า ๖๔๘.

รูปที่ ๑

ชะลอตัวอย่างรวดเร็ว, ความมุ่งมั่นที่แข็งขันแต่แรกเริ่มหายไป. ผู้ร่วมงานเดิม ๆ หนีหน้าหายไปหมด. แต่แล้วก็เกิดปาฏิหาริย์โดยผู้ที่อยู่นอกกลุ่มงานเดิม อันได้แก่ คณะสาธารณสุขศาสตร์ และคณะพยาบาลศาสตร์ในมหาวิทยาลัยบูรพา ที่มีบุคลากรไปร่วมฟังการประชุมแนะนำศิลปกรรมบำบัดฯ ได้ให้ความสนใจ เข้ามาทาบถามติดต่อผู้เขียนขอสืบสานงานศิลปกรรมบำบัดให้มหาวิทยาลัยบูรพา จึงมีการพูดคุยปรึกษานอกรอบหลายครั้ง. ในช่วงต้น ๆ ดูว่าคณะ

สาธารณสุขศาสตร์น่าจะได้เป็นหน่วยงานหลักที่จะรับงานไปดำเนินการต่อ แต่แล้วเหตุการณ์ได้พลิกผันไป เมื่อคณะพยาบาลศาสตร์ได้เชิญทศศาสตร์เชิงรุกรวดเร็ว, ประกอบกับการนำโอกาสเป็นประโยชน์ ขณะที่คณะสาธารณสุขศาสตร์กำลังสละวณอยู่กับการจัดตั้งคณะผู้บริหารคณะฯ ชุดใหม่, เสนอโครงการก่อตั้งศูนย์ศิลปกรรมบำบัดเอเซียแปซิฟิกต่อผู้บริหารมหาวิทยาลัยบูรพา และดำเนินการเป็นผลสำเร็จสามารถผนึกแนวร่วมประกอบด้วยคณะสาธารณสุขศาสตร์และคณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา และหน่วยงานศิลปกรรมบำบัดของมหาวิทยาลัยนิวยอร์ก, สถาบันทางจิตวิทยาเอเดเลอร์แห่งชิคาโก, มหาวิทยาลัยเอมโพลีเลีย และมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตั้งศูนย์ศิลปกรรมเอเซียแปซิฟิก ขึ้นในประเทศไทย.

ในส่วนของผู้เขียน ได้ตั้งเสริมการทำงานศิลปกรรมบำบัด ตั้งแต่องค์กร Lantern of the East - Los Angeles, USA เข้ามาจุดประกายศิลปกรรมบำบัดให้คณะศิลปกรรมศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพาเมื่อปลายพ.ศ. ๒๕๔๘ ก็ได้มุ่งมั่นศึกษาและปฏิบัติงานในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง และทำการติดต่อกับนักวิชาการในต่างประเทศตลอดมา ดังนั้นเมื่อคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ต้องการเริ่มงานให้เป็นรูปธรรม จึงให้เกียรติเชิญเข้าร่วมในโครงการก่อตั้งศูนย์ศิลปกรรมบำบัดเอเซีย-แปซิฟิก ในฐานะรองประธานคนที่ ๑ และมอบให้เป็นผู้ประสานงานกับหน่วยงานต่างประเทศจนประสบผลสำเร็จ. ผลงานด้านศิลปกรรมบำบัดของผู้เขียนในช่วงเวลาที่ผ่านมาไปเป็นงานด้านเอกสารสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ^{๕-๗}, บทความแปลหนังสือศิลปกรรมบำบัดต่างประเทศ^{๘-๑๗} และงานวิจัยพื้นฐานชิ้นเล็กๆ^{๑๘,๑๙}.

เอกสารอ้างอิง

๑. เลิศศิริ บวรกิตติ. ทำเนียบเอกสารศิลปกรรมบำบัดในประเทศไทย. ใน: เลิศศิริ บวรกิตติ, แบ็กชเตอร์ เจ. การ์เซีย, บรรณาธิการ. หนังสือกำหนดการ และเรื่องย่อ การประชุมวิชาการ “แนะนำศิลปกรรมบำบัด”. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร; ๒๕๔๙. หน้า ๖๐.
๒. เทพศักดิ์ ทองนพคุณ, เลิศศิริ บวรกิตติ. กำหนดศิลปกรรมบำบัดที่ ม.บูรพา. วารสารศิลปกรรมบูรพา ๒๕๔๘; ๘:๕๗-๖๐.
๓. ปัญญา วิจิณนสาร, เทพศักดิ์ ทองนพคุณ, เลิศศิริ บวรกิตติ. การประชุมวิชาการ “แนะนำศิลปกรรมบำบัด”. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๙;๖:๓๙๐-๔๐๑.
๔. เลิศศิริ บวรกิตติ, แบ็กชเตอร์ เจ. การ์เซีย, บรรณาธิการ. หนังสือกำหนดการ และเรื่องย่อ การประชุมวิชาการ “แนะนำศิลปกรรมบำบัด”. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร; ๒๕๔๙. ๗๗ หน้า.
๕. อัสนีย์ ชูอรุณ, เลิศศิริ บวรกิตติ, สมชัย บวรกิตติ. ศัพท์ลับสน: ศิลปะบำบัดกับศิลปกรรมบำบัด. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๘; ๓๐:๘๗๕.
๖. เลิศศิริ บวรกิตติ, เทพศักดิ์ ทองนพคุณ, วรณะ อนุภาณ, เจมส์ อดัม ลองโก, แบ็กชเตอร์ เจ. การ์เซีย, ฮอลลี ทัปเปอร์. ศิลปกรรมบำบัด : ความสังเขป. วารสารวิชาการสาธารณสุข ๒๕๔๘; ๑๔: ๑๐๕๑-๔.
๗. อำไพชนิสฐ สมานวงศ์ไทย, เลิศศิริ บวรกิตติ. ศิลปกรรมบำบัด. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๙;๖:๒๔๓-๗.
๘. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ศิลปกรรมบำบัดกับเด็กตาบอด. วารสารกรมการแพทย์ ๒๕๔๘;๓๐:๖๐๒-๔.
๙. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ประกาศความเป็นศิลปินและนักศิลปกรรมบำบัด. วารสารราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๙;๓๑: ๑๒๕๘-๖๑.
๑๐. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. เอกภาพของกระบวนการและผลผลิตงานศิลปะ. วารสารสาธารณสุข ม.บูรพา ๒๕๔๙;๑:๑๔-๕.
๑๑. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. การศึกษานิยามด้านศิลปกรรมบำบัด. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๙;๖:๓๘๗-๙.
๑๒. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ศิลปกรรมบำบัดกับการกลั่นกรองสู่สังคม. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๔๙;๖:๔๙๗-๕๐๒.
๑๓. นันทรัตน์ เจริญกุล, เลิศศิริ บวรกิตติ. มื้อที่สามของนักศิลปกรรมบำบัด. การสะท้อนให้เห็นถึงศิลปะ ศิลปกรรมบำบัด และสังคมทั่วไป. วารสารสาธารณสุข ม.บูรพา ๒๕๕๐;๒:๒๐-๓๖.
๑๔. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ประวัติการสืบสานศิลปกรรมบำบัดของ อติธ เครเมอร์. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๐;๖:๘๕-๘.
๑๕. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ประวัติการณ์คริสต์เอดเฟอร์. วารสารการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ๒๕๕๐;๕:๑๓-๖.
๑๖. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ภาวะผู้นำและแบบอย่างการพัฒนาจิตใจ. วารสารศิลปกรรมบูรพา ๒๕๕๐; กำลังพิมพ์.
๑๗. เลิศศิริ บวรกิตติ, นันทรัตน์ เจริญกุล. ภาคการประเมินศิลปกรรมบำบัดสำหรับเด็ก. ธรรมศาสตร์เวชสาร ๒๕๕๐;๗:๑๔๘-๕๓.
๑๘. เลิศศิริ บวรกิตติ. การแสดงออกทางศิลปะของเด็กอายุ ๙-๑๐ ปี. วารสารสาธารณสุข ม.บูรพา ๒๕๕๐;๒:๖๘-๗๔.
๑๙. ประภา โสฬสจินดา - นันทวรรณศิลป์, สมัย สิริทองถาวร, เลิศศิริ บวรกิตติ. ศิลปกรรมบำบัดเด็กเหยื่อน้ำหลากดินถล่ม อำเภอฉะลอมและจังหวัดอุตรดิตถ์. วารสารสาธารณสุข ม.บูรพา ๒๕๕๐;๒: กำลังพิมพ์.

Abstract**Evolution of Art Therapy in Thailand****Lertsiri Bovornkitti***Faculty of Fine and Applied Arts, Burapha University, Chon Buri*

It was noted that there have been publications on art therapy in Thailand since 1986.¹ Most of the credit for this is rightly bestowed on Burapha University, especially the Faculty of Fine and Applied Arts, as the initiator in this particular science for Thailand, as historically recorded in the article, the “Birth of Art Therapy at Burapha University.”^{2,3}

The “Introductory Course on Art Therapy” meeting in March 2006 was unquestionably a milestone of the “Art Therapy Movement” in Thailand. The meeting was graciously presided over by Her Royal Highness Princess Ubol Ratana. Such high-level recognition in tandem with the impact of outstanding Thai and international art therapy specialists have certainly aroused interest among Thai scholars in this field. Details of the event may be found in the Program and Abstracts Book of the meeting⁴.

As is the Thai habit, activities tend to quickly wane in popularity after a performance. It was fortunate however that the Faculty of Public Health and the Faculty of Nursing decided to establish art therapy in Burapha University. With their energetic fast-working team, the Faculty of Nursing made a rapid start for the project of art therapy for the University, and succeeded in establishing the Asia-Pacific Art Therapy Center in Burapha University, supported by the University Administration and the US Advisory Board Committee, comprising specialists from New York University, Emporia State University, Adler School of Professional Psychology, and Chartaids. The author was among the leaders driving this success. Of note, the author is apparently the person who uninterruptedly carried on art therapy work since the initial inspiration by the Lantern of East-Los Angeles, an organization in the United States that used art therapy for victims of the 2004 tsunami disaster. The author has kept on corresponding intimately with overseas art therapists. Up to this point, there have been a series of published articles,⁵⁻⁷ including translated and edited articles from an outstanding American book,⁸⁻¹⁷ and a couple of concise research articles.¹⁸⁻¹⁹

Key words: evolution, art therapy, Burapha University